

Rigmor Haugen Jensen

IRAK SKAPT I VESTENS

BILDE

Samtale med Walid al-Kubaisi i Oslo, mens krigen er under oppseiling i Irak

«Jeg var i Irak, og jeg spurte folk jeg møtte: 'Hva ønsker dere? Demokrati?' De så på meg: 'Du snakker akkurat som de vestlige radiostasjonene. Vi vil ha rett til å skaffe oss vårt daglige brød. Vi vil ha rett til å leve som andre. Hva slags demokrati skal vi praktisere? Når disse demokratiske landene straffer oss med sanksjoner, får oss til å sulte, får våre barn til å dø. De sier det er på grunn av Saddam Hussein. Dette er ikke riktig. Vi vil ikke ha et slikt demokrati. Demokrati som tvinges på oss, vil vi ikke ha!»

Walid al-Kubaisi er født i Bagdad. Han flyktet fra Irak under krigen mellom Irak og Iran, og kom til Norge i 1986. Her har han klart noe som vel må kunne kalles en bragd for en med hans språklige bakgrunn (arabisk): Han har etablert seg som norsk forfatter. Gjennombruddet fikk han med boken *Min tro, din myte* i 1996, som ble innstilt til Brageprisen. Som en rød tråd gjennom forfatterskapet går drømmen om et virkelig flerkulturelt samfunn. Ikke et samfunn hvor forskjellige kulturer lever side om side i sine lukkede rom, men et samfunn av mennesker som betrakter hverandre som enkeltindivider uavhengig av tilhørighet i religiøse, kulturelle eller etniske grupper. Med sine debattinnlegg i aviser og tidskrifter har Walid alltid forsvart innvandreres soleklare rett til å kritisere både den norske og sin egen kultur. Det siste vekker fremdeles forargelse, både blant troende muslimer og de nordmenn som finner det enklest å kunne se på innvandrere med muslimsk bakgrunn som en homogen gruppe

Dette kunne vært et naturlig tema for en samtale, men akkurat nå er det andre ting som er presserende. Vi vet ikke hvordan Walids hjemland vil se ut når Cogito kommer ut av trykken, men det er grunn til å være pessimistisk. De langsiktige følgene av krigen er det vanskelig å spå om, men vi kan prøve å forstå litt av bakgrunnen for situasjonen i Irak og de andre landene i Midtøsten. Walid krydrer gjerne sine kronikker og essays med anekdoter og historier. Når jeg spør om hvilken virkning den stadige vestlige inngripen har hatt og har på den arabiske verden, illustrere han forholdet med følgende fortelling:

Ikke tykkere og ikke tynnere

En kalif sa en gang til sin vesir: «Jeg vil se om du er vis nok til å være min rådgiver. Jeg gir deg denne lille sauene. Kom tilbake med den om et år; den skal ikke være hverken tynnere eller tykkere. Hvis den er blitt tynnere eller tyk-

kere, vil jeg drepe deg!» Hva skal vesiren gjøre? Hans datter er veldig klok: «Hva er det med deg pappa», sier hun. Han sier: «Denne sauene må jeg levere tilbake til kalifen om et år, og den må veie det samme som den gjør nå. Den må hverken være tykkere eller tynnere. Er den det, vil kalifen få meg drept!» «Bare ta det med ro», sier datteren til faren, «Gå og legg deg, og overlatt sauene til meg. Jeg skal levere den med samme vekt om et år. Den skal ikke legge på seg og ikke bli tynnere.» «Men hvordan?» spør faren. «Ikke tenk på det, bare gi sauene til meg. Det er bare en ting jeg trenger: en ulv.» «En ulv?» sier faren, «hva er det du vil gjøre?» Hun sier: «Ikke tenk på det, jeg skal hjelpe deg og redde livet ditt.»

Så han skaffet henne en ulv. Hun bandt sauene i gården og gav den mye mat: gress og bygg og annet godt. Sauene begynner å legge på seg. Men da kommer hun med ulven! Hun binder den helt nært sauene. Ulven er sulten og vil spise sauene, men lenken er akkurat så lang at den ikke når frem. Sauene blir så skremt av ulvens

nærvær at den fort blir tynnere igjen. Så tar hun ulven vekk og gir sauene mat. Hver gang sauene begynner å legge på seg litt, henter hun ulven igjen.

På denne måten klarte hun å beholde den samme vekten på sauene hele året. På slutten av året gav hun sauene tilbake til sin far vesiren, som leverte den til kalifen med samme vekt som et år tidligere. Og han sparte livet. Dette er det som skjer med de arabiske landene.

– *De får ikke anledning til å utvikle seg?*

– De får utvikle seg litt, så kommer en krig fra Israel: Etter at Nasser tok makten i Egypt i 1956, og landet oppnådde selvstendighet, ble Egypt angrepet av Israel i 1967. Etter sju år, i 1973, var det en ny krig, mot Egypt og Syria. Og så var det invasjonen i Libanon som varte helt til åttitallet. Israel er der; de arabiske landene blir reddet. Vesten og USA prøver å avbalansere styrken. Men Israel er hele tiden suverent; de har bedre våpen; de får støtte fra Europa og USA. Den arabiske verden derimot blir sugd for resurser, olje og penger

Eufkrat, ca. to timers kjøretur fra Badad, mot vest

– Så målet for Vesten er å beholde status quo, å holde situasjonen stabil?

– Akkurat; det må være statisk. Hver gang den arabiske verden prøver å utvikle seg, kommer Vesten og griper inn. De så det var en utvikling i Irak. Og de så det var noe på gang i Iran, som ville løsrive seg fra USAs innflytelse, da fikk de i stand en krig mellom dem.

– Jeg vet at USA og Europa støttet Irak i krigen, men var det USA som fikk den i stand, var det ikke Irak som angrep Iran?

– Khomeini ville eksportere revolusjonen til Irak. Han støttet shiamuslimske fundamentalistiske organisasjoner i Irak som stod for en voldelig linje mot Saddam Husseins regime. Noen medlemmer av disse gruppene kastet en granat inn i et opptog som var arrangert av staten. USA og Vesten var redde for Khomeinis revolusjon. Så de gav Saddam Hussein internasjonal politisk støtte. De støttet ham med våpen og etterretningsinformasjon. USAs nåværende forsvarsminister Rumsfeld gjorde avtaler med Saddam og gav ham informasjon.

– Ville det ikke blitt krig mellom Irak og Iran også uten Vestlig innblanding?

– Jeg tror det ville ha blitt løst på en annen måte. Krigen var et resultat av USAs støtte til begge parter! For mens de samarbeidet med Saddam Hussein og leverte informasjon fra satellittene, om styrkenes bevegelse, om Irans våpen, leverte de samtidig til Iran våpen og informasjon om Irak. Tenk deg at vi er fiender; min sønn er her, og din sønn er der. En person kommer til meg og sier: Hennes sønn er der, gå og drep ham! Så jeg går dit. Så gir han deg informasjon: Hans sønn er der, her har du en pistol! På den måten klarte USA å knuse både Iran og Irak, og statuere et eksempel. Vesten var redd for Iran, så Saddam Hussein var Vestens mann. Krigen mot Iran ødela Irak. Hele tiden: Boom, boom boom. Den arabiske verden sitter med et nasjonalt nederlag. De sitter og grubler, og det tar krefter fra dem. De må kjøpe mer våpen; det blir kaos, fattigdom. Hva skal de gjøre for å utvikle seg? De får aldri anledning til å utvikle et sivilsamfunn. I denne situasjonen blir hele landet en stor militærleir.

– Og nå vil de ta Saddam Hussein – hvorfor?

– Vesten vil drepe Saddam Hussein, ikke fordi han er grusom mot sitt folk – slik de sier. Tvert imot: Alt det som han klarte å lage av kjemiske våpen, av giftgass, lærte han av franske, tyske, amerikanske selskaper. Han betalte masse penger for dette. Men nå er han blitt en trussel for deres interesser, ikke for det irakiske folk,

– Er han for sterk?

– Han er jo veldig svak nå, etter Golfkrigen og sanksjonene, men bare det at han sitter med makten og sier: «Jeg kan gjøre avtaler med Tyskland angående min olje.» Da er han en trussel for USAs interesser, da må de komme og ta ham. Vesten vil gjerne fortsatt ha et marked for sine varer i den arabiske verden. Og vi må være avhengig av å selge mer olje til Vesten for å overleve, mer olje til en lavere pris.

– Så derfor må sauen holdes passe mager?

– Ja, men det er noe mer også: Hvis vi prøver å analysere den vestlige sjelen vitenskapelig, Vestens underbevissthet, så finner vi noen elementer i Vestens kollektive hukommelse om det som skjedde i forhistorien.

– I middelalderen?

– Enda tidligere. Den arabiske verden og Europa er i konfrontasjon gjennom hele historien, tenk på Hannibal, da han reiste seg. Folk i Roma skrek helt unisont: «Vi må knuse ham!» Den samme lyden, en gjengklang av dette ropet er det som lyder nå: «Vi må knuse Saddam Hussein!» Det er en konfrontasjon mellom den muslimske verden og Europa. Vi er en virkelig trussel for hverandres integritet hele tiden, en trussel ikke bare av militær art, men også av kulturell art. Vi er redde for hverandre – uten tvil.

Å dele verden med linjal

– De fleste av oss i Norge vet ikke noe særlig om Iraks historie utover det vi lærte på skolen om kalifen i Bagdad. Hvordan var utviklingen i Irak for Saddam Hussein kom til makten?

– Etter den første verdenskrig, i 1917 kom engelsk-mennene og erobret Irak. De jaget tyrkerne ut av landet. Den gang fantes ikke Irak, Saudi-Arabia, Syria. Alt var bare et område som hadde tilhørt det Osmanske

imperiet. Engelskmennene og franskmennene hadde gjort en avtale – i 1916 tror jeg det var – den engelske og den franske utenriksministeren, Sykes og Picot, satt sammen, og de begynte å dele den arabiske verden mellom seg.

– På samme måte som det skjedde med Afrika?

– Ja: De var fulle begge to, og de ville bli ferdige med det. De hadde linjal, og så delte de den arabiske verden: «Jeg er her, og du er der», «ok», «Skål!», «Skål!» Når du ser på kartet, ser du at grensene er streket opp med linjal. Engelskmennene hadde en konge med seg fra det som nå er Saudi-Arabia, kong Faisal I. De laget et demokratisk system, med sitt eget system som målestokk. De kjente jo ikke noe annet: En konge, og et parlament. Vi hadde 6 kurdiske ministre, shiamuslimsk statsminister og mange tyrkiske militære ledere i Irak. Det var demokrati. Men et demokrati etter engelsk forbilde.

– Disse ministrene, ble de valgt av folket?

– Ja, de ble valgt.

– Hvordan fungerte det systemet?

– De var nikkedukker for britene. I 1931 forlot britene Irak, men ministrene satt fortsatt og styrte Irak på vegne av britene. Folk protesterte mot de irakiske styresmaktene som var lakeier og avhengig av engelskmennene. De ville ha selvstendighet, og de ville ha slutt på nedverdigende avtaler med engelskmennene. Folk demonstrerte, og noen ofret livet. Slik fortsatte det inntil 14 juli 1958: Da gjorde en irakisk gerilja militærkupp, og vi fikk det første militærstyret under president Quassim. Han var en diktator. Så fikk vi en diktator etter den andre. Men folk var imot Quassim, særlig den nasjonale bevegelsen, Bath-partiet. På den tiden prøvde Saddam Hussein å snikmyrde ham.

– Saddam Hussein, allerede da?

– Ja, han var ung da, og var blant attentatmennene. Quassim overlevde, men sjåføren ble drept. Så kom en annen militærleder som gjorde kupp mot Quassim, drepte ham og overtok makten. Etter ham igjen var det Bath-partiet som overtok.

Saddam Hussein og Bath-partiet

– Bath-partiet, det er Saddam Husseins parti, ikke sant. Hva slags parti er det egentlig, hva står det for?

– Det er et nasjonalt parti som har tre mål: panarabisme, dvs. å forene den arabiske verden, gi nasjonen frihet og selvstendighet, og skape et sosialistisk system. Og de sier at de er humanistiske.

– Og det er et sekulært parti, ikke sant?

– Ja, det er sekulært. De sier: «Religionen har vi ikke noe med, men våre verdier er de samme som verdiene i islam og andre gode religioner, som kjærlighet, respekt for andre, toleranse osv. Vi baserer våre verdier på islam, men vi er ikke religiøse.» På samme måte som du kan tro på kristne verdier som toleranse osv, uten å tro på den religiøse forankringen for disse verdiene.

– Men Bath-partiet kom altså til makten ved et kupp, de ble ikke valgt, det var fortsatt diktatur?

– Ingen statsleder i Irak har blitt valgt. Hverken kongen i britenes tid, eller Saddam Hussein. Saddam Hussein var sjef for etterretningsapparatet da Bath-partiet overtok makten i 1968. Og dette apparatet var brutalt mot opposisjonelle som hadde politiske ambisjoner utenfor partiet. Og det har makt, veldig stor makt. Det er ikke som sikkerhetspolitiet her. Hvis sikkerhetspolitiet kontakter meg, er de veldig beskjedne. Og de vil ikke at noen skal vite om det. «Kan vi komme og snakke med deg?» Hvis jeg sier nei, betyr det nei.

– De har fått utvidede fullmakter til overvåking her nå, men det er en annen sak –

– Men de har ikke den makten. I Irak har de fengsler, og de kan torturere folk. Det er det som er farlig.

– Så Bath-partiet ser ikke på seg selv som et demokratisk parti?

– Nei, det er Bath-partiet som har makten, og de mener at de er egnet til å styre Irak, til å styre hele den arabiske verden – fordi de er de beste! De elsker landet og er imot kolonimaktene, og de mener at de jobber for folket. Derfor, når noen snakker om 'de andre', spør de: «Hvilke andre? hvilken opposisjon? Vi har ingen opposisjon; vi har forrædere! Se de som samarbeider med USA: De er Quislinger. Hvem er det dere snakker om? Hvem er opposisjonen? Shiamuslimene? En gruppe av

shiamuslimene har samarbeidet med Khomeini, og de vil ha et islamistisk styre i Irak. Aksepterer vårt folk det? Nei!» Og det er et stort problem, for når Saddam snakker sånn, har han rett. Men – han er ikke bedre enn dem. Problemet er at vi ikke har en skikkelig opposisjon som folk kan støtte og satse på.

– Du sier et sted at «Irak kunne få frem mange forskjellige diktatorer, men ingen som Saddam Hussein uten hjelp fra Vesten.» Hvor kommer Vesten inn når det gjelder Saddam?

– Saddam var ingen 5. verdensmakt da han startet krigen mot Iran. Men Vesten støttet ham. Han trengte våpen, og de solgte – til og med Norge; den gang Gro Harlem Brundtland var statsminister, sendte hun et lasteskip med våpen til Irak. Saddam Hussein kjøpte så mye våpen fra Vesten at Irak ble en eneste stor militærleir. Og denne militære styrken gav ham større makt i og utenfor Irak, slik at palestinerne begynte å si: «Vi har en arabisk leder som snakker på vegne av oss og kjemper for oss. Og han er sterk!»

– Men var Saddam Hussein like brutal hele tiden.

– Hva mener du med brutal?

– Ja, vi hører jo stadig om hvilken grusom hersker Saddam Hussein er, at han har henrettet sine egne svigersønner. Jeg har fått et inntrykk av ham som ligner Stalin – han dreper alle som sier ham imot –

– Hør her! Jeg hater Saddam, for han er en diktator. Han har ødelagt mitt liv – og min families liv. To av mine brødre ble drept i krigen. En bror ble dødsdømt fordi han kritiserte Saddam, og så ble dødsdommen omgjort til fengsel på livstid. Etter 15 år ble han benådet da Saddam hadde bursdag. Nå er han et vrak. To er døde, og en er ødelagt. Men det er noen ting man må snakke om. Det bildet dere har av Saddam Hussein i Vesten, det stemmer ikke! Det er bygget på falske premisser. Vesten finner opp bilder av ledere som de vil utrydde. Saddam Hussein er like brutal som før. Hvorfor snakker de nå om Saddams brutalitet? Men da han samarbeidet med Vesten var han bare snill og god. Da sa de: «Han er

vår venn.»

– Men han fikk henrettet en svigersønn som ville hoppe av til Jordan –

– Det betyr at Saddam Hussein er en veldig prinsippfast person. Han er hverken imot shiamuslimer eller andre grupper. Men han har sine prinsipper: «Du er en forræder, en Quisling, ifølge loven må du drepes!» Hans svigersønn kontaktet CIA i Jordan, og ville gjøre et kupp mot Saddam Hussein. Da han kom tilbake, tok familien ham for seg. «Du ville bli en ny leder, ikke sant, i samarbeid med USA, vår fiende som får vårt folk til å sulte?» Når Saddam dreper, dreper han åpenlyst, offentlig. Han er ikke redd for noe. Men når opposisjonen prøver å bekjempe Saddams makt, er det med rykter. Rykter som ikke stemmer med virkeligheten.

– Den opposisjonen som har støtte i Vesten?

– Ja,

Illusjonen som brast

– Hva skal til for at et land som Irak skal bli demokratisk?

– Du stiller meg dette spørsmålet nå mens jeg føler at alle mine drømmer faller sammen, mine drømmer om demokrati – og frihet. Hva slags demokrati har vi her i Vesten, hvis millioner av mennesker er imot krigen, men det likevel er en liten elite som styrer verden

Moské i Bagdad

og skaper krig? Hva slags demokrati er det som kan bli truet av et diktatur? Jeg oppfatter demokrati slik at det er en styrke inni systemet, inni et lands praksis. Jeg forstår at et diktatur trenger å beskytte sitt styre med makt og med krig. Men at demokratiet skal bli truet av en slik despot som Saddam Hussein, det kan jeg ikke forstå. Hvorfor må vi utvikle oss på samme måte som dere, slik at vi blir nikkedukker for USA?

De fleste i Norge er imot krigen, men de kan ikke gjøre noe. Ikke engang FN kan gjøre noe. USA bryter FNs resolusjon og går til en krig som strider mot folkeretten. Israel bryter FNs resolusjoner på nytt og på nytt. De blir ikke straffet, de får gjøre som de vil.

Vårt syn på demokrati er ikke som deres. Jeg var i Irak, og jeg spurte folk som jeg møtte: «Hva ønsker dere? Demokrati?» De så på meg: «Du snakker akkurat som de vestlige radiostasjonene. Vi vil ha rett til å skaffe oss vårt daglige brød. Vi vil ha rett til å leve som andre. Hva slags demokrati skal vi praktisere? Når disse demokratiske landene straffer oss med sanksjoner, får oss til å sulte, får våre barn til å dø. De sier det er på grunn av Saddam Hussein. Dette er ikke riktig. Vi vil ikke ha et slikt demokrati. Demokrati som tvinges på oss, vil vi ikke ha!»

– *Det er jo også et selvmotsigende begrep, demokrati som blir tvunget på noen* –

– Jeg kan ikke ta en kniv, true deg og si: «Du må utvikle deg, slik at du blir skikkelig slik som jeg. Kom igjen, nå! Og så stikker jeg kniven inn i kroppen din.» Det er ikke sann. Du vil hate meg. Men det er akkurat det samme som skjer. Bush sier til Irakerne: «Dere må bli et demokratisk land. Så lytt til oss; vi kommer og bomber dere, og skader dere, og skaper masse problemer for dere, og stjeler deres olje og resurser. Dere må akseptere dette, for vi kommer til å innsette et demokratisk styre i deres land. Og så vil dere tilhøre oss resten av deres historie.» Hva slags demokrati er det?

– *Men hva skal til for å få demokrati? Eller må vi finne et annet ord hvis ordet demokrati er blitt så belastet?*

– Rettferdighet.

– *Hva skal til for å forandre utviklingen, for å skape det samfunnet vi vil ha?*

– Jeg har ikke svar. Det er ikke mange som har det.

Bare noen få mennesker har svar, men vi kan ikke stole på dem; det er de kristne. De sier: «Vi venter på at Jesus skal komme igjen og forandre alt»

Vi ler. I sin først bok *Min tro, din myte* fortalte Walid flere komiske historier om sitt møte med norske kristne fundamentalister. Men nå er det galgenhumor, for realiteten er dystert. Det trengs virkelig et mirakel. Jeg synes likevel det er riktig holde opp et bilde av hvordan det kunne – og burde – ha vært, så jeg gir meg ikke:

Hva som skal til

– *Alle dine drømmer faller sammen, sa du. Kan jeg likevel spørre: hva er dine drømmer for Irak og den arabiske verden*

– Det jeg mente, var at alle mine illusjoner om demokrati er knust.

– *Men hvis du skulle tenke på et demokrati som ikke er vestlig, har du noen tanker om hvordan det kunne utvikle seg – et arabisk demokrati ?*

– Ikke si demokrati: et rettferdig system. Det må være et system som blir valgt av folket. Et styre av mennesker som er – gode mennesker, som setter pris på kjærlighet. De må kunne utvikle samfunnet gjennom å bedre levevilkårene. Vi må få mer selvstendighet i Irak. Forholdet til utlandet må være balansert: Ikke som Saddam, aggressiv mot andre, eller som regjeringen i Afghanistan er nå: nikkedukker, quislinger. Regjeringen må ha kontroll over Iraks naturressurser. Forholdet til Tyrkia må bli bedre, og det må bli samarbeid mellom Tyrkia og Irak. For Eufrats og Tigris' kilder er i Tyrkia, og Tyrkia kutter av vannet hele tiden, slik at mengden av vann som kommer til Irak, blir mindre og mindre.

– *Du har også sagt at hvis sanksjonene ble opphevet, ville Saddam Hussein bli styrtet* –

– Ja, de fleste intellektuelle i Irak sier det. Hvis sanksjonene blir opphevet, vil Saddams system falle.

– *Hva bygger dere det på?*

– Saddam Hussein er en diktator som ikke klarer å løse Iraks økonomiske og sosiale og politiske problemer med det styret som han har.

– *Han trenger en fiende?*

– Han trenger en krig! Da Irak hadde kommet til det punkt i sin utvikling at landet måtte utvikle seg videre mot demokrati, klarte han det ikke; det ble masse problemer. Da gikk han til krig mot Iran. For han hadde masse makt, og han hadde amerikansk støtte. Da krigen var over, møtte han på problemene igjen. Han ville ha diktatur; hva skulle han gjøre? Så han kastet seg inn i Kuwait. For enten må han løse problemene, eller så går han til krig så det ikke er mulighet for å tenke på noe annet. Så kommer han tilbake fra Kuwait, og det er sanksjoner. Denne perioden er også en slags krig. Han trives veldig godt med det.

– *For da er det en ytre fiende, et ytre problem å skyldte på?*

– Akkurat. Han sier: Vi kan ikke gjøre noe nå, vi må vente til vi blir kvitt sanksjonene. Hvis sanksjonene ble opphevet, ville han møte de samme problemene igjen, økonomiske, politiske. Og hvordan skulle han løse disse problemene? Han måtte starte en ny krig – men han har ikke styrke til det nå. Han er ødelagt militært, så han er svakere enn Tyrkia, enn Iran, enn Syria, enn Jordan, enn Kuwait, så han ville falle sammen.

Religionen og mennesket

– *Hva er det i den muslimske kulturen som kan bygges videre på for å utvikle landene. – Eller er islam uforenlig med demokratiske rettigheter?*

– Det finnes ingen religion som er forenlig med demokrati! Og islam er en av religionene.

– *Fordi man har en Gud å spørre til råds, i stedet for å bygge på mennesket?*

– Ja, akkurat. Men i praksis har det vært annerledes opp gjennom historien. Hvis du leser islam som teori, så er det ikke rom for demokrati i det hele tatt. Det er en diktator som styrer landet. Det er de lærdes råd som velger lederen, kalifen. Det er ikke mer en fem-seks

lærde. Men hvis vi går tilbake i islams historie, fra det åttende århundre til Bagdads fall i 1238 da mongolene kom og erobret Bagdad, så er den perioden islams opplysningsperiode. Islam var liberal. Den fundamentalistiske gren av islam var bare en retning blant mange. Vi hadde ateister som kritiserte islam, som kritiserte Koranen. Og de hadde frihet til å kritisere. Vi hadde poeter som dyrket homoseksualitet – i Bagdad. De var muslimer. Tenk på det: I følge islam må en hore stenes til døde, en homoseksuell – for eksempel – skal kastes fra et fjell. Hvis en person knuller et esel, skal mannen drepes, og eselet også. De spurte Profeten: «Hvorfor må det stakkars eselet dø?», Han sa: «For at ikke noen når de ser eselet, skal si – eller tenke: Se der er det eselet som den personen har hatt omgang med. For at tanken ikke skal ledes dit.»

– *Hvis man har en opplysningsstid innen en religion, så vil man finne andre måter å tolke religionen på, kanskje en individuell måte å tolke den på. Finnes det ikke retninger også i dag som tolker islam annerledes?*

– Det finnes forskjellige tolkninger og retninger, men de er alle innenfor en viss ramme.

– *Men jeg har f. eks lest om unge muslimske kvinner som taler i mot kvinneundertrykkelse, og som mener de kan gjøre det med henvisning til Koranen –*

– Hvis jeg var i Irak og ville snakke om kristendommen i Norge, og du hadde fortalt meg om en tolkning av Bibelen som bare er din, som ingen andre i Norge tror på, skulle jeg da si at kristne i Norge mener det?

– *Det er i alle fall en mulighet vi har –*

– Men når jeg snakker om kristendommen i Norge, så snakker jeg om Statskirken, hovedretningen, eller f.eks. katolikkene, da forteller jeg hvordan Kirken tolker religionen.

– *Men nå er det jo stor uenighet også innen Kirken – f. eks i spørsmålet om homoseksualitet. Man har ment at det er synd, men så kommer det prester som sier noe annet, de har forskjellige grunner til å tolke det annerledes –*

Vi trenger å ta et oppgjør med vår kulturarv. Dette har vi ikke gjort i den muslimske verden

– Vi har ikke det samme i islam – f. eks når det gjelder homoseksualitet. Det er ikke noen som kommer inn i moskeen og snakker slik. Det er ikke noen tolkning av islam som bryter med det tradisjonelle.

– *Så det er ut fra vestlig påvirkning når muslimske kvinner mener seg berettiget til å tolke Koranen på en annen måte?*

– Det er det – for det første, og for det andre: De er her. Men tør de å si det samme i et muslimsk land?

– *Kanskje ikke –*

– Hvis vi får et demokratisk system, kommer vi til å oppleve dette: at mange snakker slik. Men i dag er det ikke tilfelle. Man kan ikke snakke om frihet, om kvinnens rettigheter osv. utenfor den rammen som de lærde bestemmer. Ikke enhver person kan tolke islam. I Europa i middelalderen var det den katolske kirken som tolket Bibelen. Den var på latin. Martin Luther oversatte Bibelen så alle kunne lese den og tolke den på sin måte. Nå kan hvem som helst si: «Jeg er kristen, jeg tolker Bibelen slik. Kirken mener noe annet, men det bryr jeg meg ikke om». I islam finns ikke dette. Det er bare de lærde, spesielle personer med et embete, som blir berettiget til å tolke Koranen, ikke enhver. Og det er de som bestemmer. Hvis jeg vil tolke den annerledes, vil de si: «Hvem er du, du har ikke nok lærdom, du skjønner deg ikke på det.»

– *Men Religionen betyr mye for mange mennesker. Hvis noen vil arbeide for demokrati i Irak eller Saudi Arabia eller andre land, og samtidig forkaster religionen, vil de nok bli sett på som forrædere, påvirket av Vesten?*

– Vi trenger en balanse. Vi trenger noen mennesker som kritiserer Koranen, som sier at Koranen – ut fra et rasjonelt ståsted – ikke er riktig. Vi trenger en opplysningstid. Vi trenger å ta et oppgjør med vår kulturarv. Dette har vi ikke gjort i den muslimske verden. Men samtidig trenger vi opplyste lærde som kan tolke Koranen og islam på en måte som tar hensyn til men-

nesket. Den vestlige og den muslimske verden representerer to forskjellige mentaliteter: Vår mentalitet er teosentrisk; det er Gud som er midtpunktet. Når de lærde sitter og tolker Koranen, sier de: «Dette er Guds lov. Det viktigste er å ta hensyn til Guds vilje, ikke til mennesket». Men i Vesten kan de si: «Hvis vi støter fra oss alle de homoseksuelle, så skader vi dem. Men religionenes mål er å gi dem glede. De sier at de er kristne; de tror på Jesus og de tror på Gud. Hvis de gjør noe galt, så er det Gud som dømmer, ikke vi. Vi kan ikke dømme andre».

– *Denne mentaliteten er ikke helt utbredt innen Kirken ennå, men den er på vei –*

– Den kommer; det er en bevegelse. I den muslimske verden sier de: «Nei! Guds lov står fast – til alle tider, for alle mennesker, og vi må ta hensyn til den.» Hvis en person sier noe imot, så sier de: «Du er ikke muslim».

– *Jeg har forstått at folk i Irak generelt har høy utdanning, eller hadde det tidligere, før sanksjonene. Hvordan går det med skolesystemet hvis det blir krig?*

– Irak blir skjøvet tilbake til steinalderen. Jeg er ikke for krig. Krig kommer til å knuse, til å ødelegge Irak.

– *Hvis utdanning er grunnlaget for demokrati og utvikling, så vil det være et stort tilbakeskritt.*

– Du kan ikke si at en ting er grunnlaget.

– Men noe av grunnlaget, en forutsetning –

– Det er mange søyler som bærer et demokrati: Den viktigste er selvstendighet, og den blir vi berøvet av USA.

Walid er pessimist på vegne av sitt arabiske folk. Han ser ingen løsning i sikte. Det er vanskelig å si imot denne pessimismen. I skrivende stund raser krigen, eller virkningene av den i Irak. Imens har Walid mistet telefonkontakten med sin familie i Bagdad. Det er bare å vente og håpe det beste.